

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมของเกษตรกรในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานการผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 ตลอดจนความคิดเห็นของเกษตรกรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อเกษตรกรที่เข้าร่วมกับไม่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 และศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าร่วมกับไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ร่วมกับศูนย์ขยายพันธุ์ที่ 7

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 105 ราย และเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการจำนวน 105 ราย รวมทั้งสิ้น 210 คน โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของเกษตรกร ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืช และปัญหา อุปสรรคในการผลิตเมล็ดพันธุ์ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม

อายุ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 36.59 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี อายุเฉลี่ย 40.18 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.89 อายุสูงสุด 67 ปี อายุต่ำสุด 65 ปี เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีอายุเฉลี่ย 37.32 ปี เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีอายุเฉลี่ย 44.32 ปี

เพศ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 75.38 เป็นเพศชาย เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ เป็นเพศชายร้อยละ 76.19 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์เป็นเพศชายร้อยละ 74.29

ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 27.83 มีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การศึกษาสูงสุดอนุปริญญา การศึกษาค่าสุดไม่ได้เรียนหนังสือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนมากที่สุด เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 53.24 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 1-10 ปี ประสบการณ์เฉลี่ย 12.13 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.97

ประสบการณ์ต่ำสุด 1 ปี ประสบการณ์สูงสุด 37 ปี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีประสบการณ์เฉลี่ย 11.54 ปี เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีประสบการณ์เฉลี่ย 12.89 ปี

ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 59.05 มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการในระดับพอเข้าใจบ้าง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการร้อยละ 58.1 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการร้อยละ 60.0

ขนาดพื้นที่ถือครอง เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.90 มีขนาดพื้นที่ถือครองระหว่าง 1-10 ไร่ ขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 18.24 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 22.56 ขนาดพื้นที่ถือครองสูงสุด 70 ไร่ ขนาดพื้นที่ถือครองต่ำสุด 1 ไร่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 19.10 ไร่ เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 17.38 ไร่

จำนวนแรงงานในครอบครัว เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 89.53 มีแรงงานในครอบครัวระหว่าง 1-2 คน แรงงานเฉลี่ย 2.73 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 แรงงานสูงสุด 7 คน แรงงานต่ำสุด 1 คน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีแรงงานเฉลี่ย 2.56 คน เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีแรงงานเฉลี่ย 2.89 คน

รายได้ทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 39.05 มีรายได้ทางการเกษตรระหว่าง 1,501 – 2,000 บาท รายได้เฉลี่ย 1,848.79 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2,108.76 รายได้สูงสุด 3,800 บาท รายได้ต่ำสุด 500 บาท เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีรายได้เฉลี่ย 1,873.03 บาท เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีรายได้เฉลี่ย 1,824.56 บาท

การได้รับข่าวสาร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 60.58 ได้รับข่าวสารทางการผลิตเมล็ดพันธุ์จากสื่อ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ได้รับข่าวสารทางการผลิตเมล็ดพันธุ์จากสื่อร้อยละ 74.26 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ได้รับข่าวสารทางการผลิตเมล็ดพันธุ์จากสื่อ ร้อยละ 72.56

เงินทุนในการทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 39.05 อาศัยเงินทุนในการทำการเกษตรของตนเอง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์อาศัยเงินทุนในการทำการเกษตรของตนเอง ร้อยละ 41.91 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์อาศัยเงินทุนในการทำการเกษตรของตนเอง ร้อยละ 36.19

แหล่งน้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.53 มีแหล่งน้ำ (ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำใช้ในพื้นที่) ในการทำการเกษตร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีแหล่งน้ำ ร้อยละ 98.1 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีแหล่งน้ำ ร้อยละ 99.05

ตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 49.61 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมร้อยละ 50.48 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมร้อยละ 47.62

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 75.66 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่และได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ 1-3 ครั้ง/ปี การติดต่อและได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สูงสุด 20 ครั้งต่อปี การติดต่อและได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ต่ำสุด 1 ครั้ง/ปี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 21.15 ครั้ง/ปี เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 4.16 ครั้ง/ปี

ข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่

ด้านการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืช เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 89.52 มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ในเรื่องที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชจัดตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาเรื่องเมล็ดพันธุ์ มีหน้าที่ดูแลเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ในการหมุนเวียนผลิตในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ต้องมีหลักเกณฑ์ในการรับเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิก เกษตรกรต้องผลิตเมล็ดพันธุ์ตามที่ทางศูนย์กำหนดให้ผลิต ทางศูนย์มีเกณฑ์ในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร ศูนย์ขยายพันธุ์พืชมีการกำหนดเป้าหมาย พื้นที่ ระยะเวลาในการดำเนินงานผลิตเมล็ดพันธุ์ ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ร้อยละ 40.0

ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่

ด้านความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืช มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 4.47 โดยแยกประเด็นดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ของศูนย์ ฯ เกี่ยวกับโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.40
- 2) การดำเนินงานของศูนย์เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.39
- 3) ข้อกำหนดในการรับเข้ามาเป็นสมาชิกโครงการ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.15
- 4) หลักเกณฑ์การจัดทำแปลง มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.02
- 5) เมล็ดพันธุ์ที่ทางศูนย์ให้ผลิต มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.97

- 6) มาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ทางศูนย์กำหนด มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.19
- 7) เกณฑ์การรับซื้อเมล็ดพันธุ์ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.17
- 8) ราคาซื้อ - ขาย เมล็ดพันธุ์ที่ทางศูนย์กำหนด มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.69
- 9) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์จะเป็นประโยชน์กับเกษตรกร มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.49
- 10) การกำหนดเป้าหมาย พื้นที่ และเวลา มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.25
- 11) การนำโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรมาวิเคราะห์ก่อนทำการผลิต มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.29
- 12) การนำข้อมูลด้านการตลาดและราคาวิเคราะห์ร่วมกันก่อนให้เกษตรกรตัดสินใจ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.09
- 13) โครงการในพื้นที่ผลิตไม่เหมาะสม มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.87
- ด้านความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการสนับสนุนปัจจัยการผลิตมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 4.04 แยกเป็นประเด็นดังนี้
- 1) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกร มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.10
 - 2) การให้เกษตรกรหาปัจจัยการผลิตเอง มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.45
 - 3) การให้ความรู้ด้านการเกษตรและการตลาดแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.26
 - 4) การให้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.34
- ด้านความคิดเห็นของเกษตรกรที่ร่วมโครงการต่อด้านการผลิตของเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 4.16 แยกเป็นประเด็นดังนี้
- 1) ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ร่วมจัดทำแผนการผลิตกับเกษตรกรที่ร่วมโครงการ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.10
 - 2) เกษตรกรทำแผนการผลิตชัดเจนและจะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.11
 - 3) การมีแผนผลิตที่ชัดเจนทำให้การผลิตมีประสิทธิภาพ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.25
 - 4) แผนการผลิตสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของเกษตรกร มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.19

ด้านความคิดเห็นของเกษตรกรที่ร่วมโครงการต่อด้านผลตอบแทนมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 3.68 แยกเป็นประเด็นดังนี้

- 1) ในอนาคตโครงการจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.45
- 2) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์จะเพิ่มการส่งออกและลดการนำเข้าสินค้าเกษตร มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.02
- 3) โครงการจะช่วยแก้ไขพื้นที่ที่มีปัญหาด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์และราคาแก่เกษตรกร มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.62
- 4) โครงการนี้ถ้าเกษตรกรทำตามขั้นตอนแล้วจะบรรลุเป้าหมายของโครงการ มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.65
- 5) โครงการนี้ควรจะมีต่อไปอีกในอนาคต มีระดับความคิดเห็นเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.69

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการจำแนกความแตกต่างในการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีอยู่ 3 ตัวแปร คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ และแหล่งน้ำ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร พื้นที่ถือครอง จำนวนแรงงานในครอบครัว รายได้ทางการเกษตร การได้รับข่าวสาร เงินทุนในการทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม ไม่มีอิทธิพลต่อการจำแนกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาอำนาจในการจำแนกที่ได้จากตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรปรากฏว่า สมการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่า Canonical Correlation เท่ากับ .623 ในขณะที่ค่า Wilks' Lambda เท่ากับ .612 ซึ่งสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมกับไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าร่วมกับไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์

ปัญหาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่

- 1) ปัญหาด้านการปลูก เรื่องการปรับปรุงความสมบูรณ์ของดิน ร้อยละ 20.95 เรื่องวิธีการปลูก ร้อยละ 18.09 เรื่องการเตรียมดิน ร้อยละ 16.19
- 2) ปัญหาด้านการดูแลรักษา เรื่องการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 23.82 เรื่องการให้น้ำและเรื่องการควบคุม กำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 21.9
- 3) ปัญหาด้านแหล่งน้ำ เรื่องมีน้ำใช้ไม่เพียงพอ ร้อยละ 36.19
- 4) ปัญหาด้านโรคและแมลง เรื่องโรคและแมลงระบาด ร้อยละ 38.10

- 5) ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง เรื่องปัญหาด้านการขนส่ง ร้อยละ 68.57
 6) ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช เรื่องเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ร้อยละ 43.81 เรื่องเจ้าหน้าที่อธิบายรายละเอียดไม่เพียงพอ ร้อยละ 35.24 เรื่องเจ้าหน้าที่ขาดการเอาใจใส่ ร้อยละ 20.95

ปัญหาของเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่

- 1) ปัญหาด้านการปลูก เรื่องการปรับปรุงความสมบูรณ์ของดิน ร้อยละ 24.76 เรื่องการเตรียมดิน ร้อยละ 19.04 เรื่องวิธีการปลูก ร้อยละ 14.29
- 2) ปัญหาด้านการดูแลรักษา เรื่องการควบคุม กำจัดวัชพืช ร้อยละ 25.71 เรื่องการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 23.82 เรื่องการให้น้ำ ร้อยละ 19.05
- 3) ปัญหาด้านแหล่งน้ำ เรื่องมีน้ำใช้ไม่เพียงพอ ร้อยละ 39.05
- 4) ปัญหาด้านโรคและแมลง เรื่องโรคและแมลงระบาด ร้อยละ 41.9
- 5) ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง เรื่องปัญหาด้านการขนส่ง ร้อยละ 66.67
- 6) ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช เรื่องเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ร้อยละ 40.95 เรื่องเจ้าหน้าที่อธิบายรายละเอียดไม่เพียงพอ ร้อยละ 39.05 เรื่องเจ้าหน้าที่ขาดการเอาใจใส่ ร้อยละ 20.0

อภิปรายผล

ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่

ด้านความความคิดเห็นของเกษตรกรต่อด้านการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืช

จากการพิจารณาค่าเฉลี่ย 4.47 เกษตรกรมีความคิดเห็นเห็นด้วยอย่างยิ่งเรื่องวัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ เกี่ยวกับโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ เรื่องการดำเนินงานของศูนย์ฯ เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ เรื่องข้อกำหนดในการรับเข้าเป็นสมาชิกของโครงการ หลักเกณฑ์ในการจัดทำแปลง เมล็ดพันธุ์ที่ทางศูนย์ให้ทำการผลิต มาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ทางศูนย์กำหนด เกณฑ์การรับซื้อเมล็ดพันธุ์ ราคาที่รับซื้อเมล็ดพันธุ์ และคิดว่าโครงการจะเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต การกำหนดเป้าหมาย พื้นที่ และระยะเวลาในการดำเนินการ การนำข้อมูลโครงการมาวิเคราะห์ก่อนทำการผลิต และการนำข้อมูลด้านการตลาดและราคามาวิเคราะห์ก่อนทำการผลิต

ด้านความคิดเห็นของเกษตรกรต่อด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

จากการพิจารณาค่าเฉลี่ย 4.04 เกษตรกรมีความคิดเห็นเห็นด้วยกับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกร การให้ความรู้ด้านการเกษตรและการตลาดแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และเห็นด้วยกับการให้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชกับเกษตรกรที่ร่วมโครงการ

ด้านความคิดเห็นของเกษตรกรต่อด้านการผลิตของเกษตรกร

จากการพิจารณาคำเฉลี่ย 4.16 เกษตรกรมีความคิดเห็นเห็นด้วยในเรื่องการให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ร่วมจัดทำแผนการผลิตกับเกษตรกรที่ร่วมโครงการ ให้เกษตรกรจัดทำแผนการผลิตชัดเจน และทำให้โครงการประสบความสำเร็จ เมื่อมีแผนการผลิตที่ชัดเจนทำให้การผลิตมีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของเกษตรกร

ด้านความคิดเห็นของเกษตรกรต่อด้านผลตอบแทน

จากการพิจารณาคำเฉลี่ย 3.68 เกษตรกรมีความคิดเห็นเห็นด้วยว่าอนาคตโครงการจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม การผลิตเมล็ดพันธุ์จะเพิ่มการส่งออกและลดการนำเข้าสินค้าเกษตร โครงการจะช่วยแก้ไขพื้นที่ที่มีปัญหาด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์และราคาแก่เกษตรกร ถ้าเกษตรกรทำตามขั้นตอนการผลิตแล้วจะบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการและควรจะมีต่อไป

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีความแตกต่างกันกับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไพบุลย์ (2525) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมการปลูกพืชแบบยั่งยืน ชวัชชัย (2540) ศึกษาพบว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการที่เกษตรกรเขียนจดหมายสอบถามปัญหาหรือขอความรู้ทางการเกษตรจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมของเกษตรกรในการปลูกพืชตลอดปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีความแตกต่างกันเรื่องความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับมงคล (2539) ศึกษาพบว่าเกษตรกรที่เข้าเป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่ฮ้อยจะมีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียด วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของสมาคมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่เป็นสมาชิกจะมีการติดต่อประสานงานทางสมาคมอยู่เสมอ ย่อมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของสมาคม

แหล่งน้ำ มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มี

ความแตกต่างในการอาศัยแหล่งน้ำในการทำการเกษตร โดยเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์จะมีแหล่งน้ำใช้ในพื้นที่มากกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ทนุ (2531) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองหลังการทำนาของเกษตรกร อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าแหล่งน้ำมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองหลังการทำนาของเกษตรกร

อายุ ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีอายุใกล้เคียงกัน ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก สอดคล้องกับวิทัศน์ (2534) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมงานส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้า พบว่า อายุของชาวเขาไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมงานส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้า

เพศ ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ ซึ่งสอดคล้องกับเฉลิมชนม์ (2538) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกข้าวของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงใหม่

ระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับอลงกรณ์ (2534) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของชาวบ้าน พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการทำการเกษตรของเกษตรกรจะมีมากหรือน้อย ก็มีการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการผลิตเมล็ดพันธุ์มีการพัฒนาปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา การที่เกษตรกรมีประสบการณ์การทำการเกษตรมานาน แต่ถ้าไม่มีการแสวงหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม ประสบการณ์ก็ไม่一定有ผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับนันทนา (2528) ได้ศึกษาถึงความรู้และการยอมรับของประชาชนกลุ่มน้ำบางปะกงในการใช้วัตดุมิพิชเพื่อการเกษตร พบว่า ประสบการณ์ในการใช้วัตดุมิพิชไม่มีผลต่อการยอมรับของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดพื้นที่ถือครอง ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มีขนาดพื้นที่ถือครองมากหรือน้อยจะไม่มีผลต่อความแตกต่างในการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับอังคณา (2525) ได้ระบุว่า ขนาดถือครองที่ดินของเกษตรกรไม่มีผลต่อการยอมรับข้าวพันธุ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเจริญ (2534) พบว่า เนื้อที่ทำการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ในการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกร

จำนวนแรงงานในครอบครัว ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะว่า จำนวนแรงงานของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุคนธ์ (2538) พบว่า แรงงานไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวของเกษตรกร จ.น่าน

รายได้ทางการเกษตร ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีรายได้ไม่แตกต่างกันมากนักจึงไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ทนุ (2531) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ถึงแม้รายได้ทางการเกษตรจะมีความแตกต่างกัน แต่ก็ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองหลังการทำนา

การได้รับข่าวสาร ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับข่าวสารไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิมมพร (2542) พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีผลต่อความสำเร็จของการปลูกถั่วเหลืองในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

เงินทุนในการทำการเกษตร ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีเงินทุนในการทำการเกษตรจำนวนไม่ต่างกันนัก

ตำแหน่งทางสังคม ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรมีตำแหน่งทางสังคมหรือไม่มีจะมีการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เสนาะ (2540) พบว่า ตำแหน่งทางสังคมไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาคิดค้นกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช นอกจากเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชจะพบปะเยี่ยมเยียนพบปะกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์และชาวบ้านแล้ว ยังมีลักษณะติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ ฯ เพื่อนำมาเขียนรายงานประจำเดือนมากกว่าที่จะชี้แจงแนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชควรที่จะหมั่นเข้าไปพบปะให้ความรู้แก่เกษตรกร โดยการประชุมชี้แจงประจำเดือนของกลุ่มเกษตรกร โดยสอดคล้องความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ในลักษณะการฝึกอบรมเกษตรกรในเทคนิคในการผลิตเมล็ดพันธุ์ การทำแปลงสาธิตการผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อที่จะกระตุ้นใจให้เกษตรกรเกิดความสนใจตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ และตัวเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชเองต้องติดตามผลการดำเนินงานต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกษตรกรได้มีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น ก็อาจจะมีผลทำให้เกษตรกรเกิดความศรัทธาและเชื่อถือนั่นใจที่จะเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช

2. การให้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการตลอดจนวัตถุประสงค์ของโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อที่เกษตรกรจะได้มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการก่อนที่จะตัดสินใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชควรที่จะเร่งกระจายข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์แก่เกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น โดยใช้สื่อต่าง ๆ ทั้งที่

เป็นบุคคลและวัสดุ อันได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดทำแผนภูมิเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ของโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช โดยใช้ที่ศูนย์กลางของหมู่บ้าน เช่น ไร่ที่ทำการกักกัน/ผู้ใหญ่บ้าน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน หอกระจายข่าว เป็นต้น ก็จะทำให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มากยิ่งขึ้น

3. ในเรื่องแหล่งน้ำใช้ภายในพื้นที่นั้นมีความสำคัญต่อการเข้าร่วมของเกษตรกร โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช เพราะความต้องการได้รับการช่วยเหลือทางด้านแหล่งน้ำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ จึงต้องจัดหาแหล่งน้ำมาใช้ภายในพื้นที่ทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เพียงพอกับความต้องการของในการใช้เพาะปลูกของเกษตรกร ก็จะทำให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร ที่เกษตรกรผลิตให้กับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้นควรจะขยายผลการศึกษาไปในศูนย์ขยายพันธุ์พืชต่าง ๆ ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ด้วย
2. ควรศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ในแต่ละศูนย์ทั่วประเทศเพื่อเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
3. ควรจะศึกษาความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชผลิตให้เกษตรกรไปปลูกในพื้นที่